

የጥናና ከገዛት መልክ

(Exile and Return)

605 - 538 ፩.፩

□ የነፃ ገንዘብ

(Reliefs from Nineveh)

1847፡ በአዲት ፖስራ ሌሎች

- በ19ኛው መቶ ዘመን እንዲጠቃል ነው የተባለቸው ታላቁ ከተማ መኖርዋ አጠራጥሮ መሆኑን ገልዥዋል፡፡
- በምንም በ1847 በአዲት ፖስራ ሌሎች የነፃ በተ መግለጫና በእሳት የጠቅናት የከተማው ማንበታቸው እንዲሁም በለያቻው ላይ የተቀረበት ባዕለው ተገኘ፡፡
- ይህ ተከታታለ የነፃ ከተማ ታረክዎችን እንዲሁም የኩም የተናገዙ ተገበሩት (ኩም 3:15) የዚህ የሀሳብ ተከከል እንደነበር ያሳያል፡፡

▣ ԱՐԵՎԱԿԱՆ ԻՒՆ ՄԹՈՅԸ

(Babylonian Chronicles)

1896: ՈԶ. Ֆ. ՓԵՀՄԱՆ

- Կ605-595 Ա. Ք Մամակ Տոլու հայտին քրոնիկական պատճեն է և բարեկարգ տարբերակ է հայության պատճենագիրը:
- Ո612 Ա. Ք Քուշակ Քուշակ Տաղաւորության պատճեն է և պատճենագիրը պատճենագիրը:
- Քս Պատարա Առաջակա Քուշակ Տաղաւորության պատճեն է և պատճենագիրը:

□ የበረክיה የሚሆትም ቅርጽ

(Bulla of Berechiah)

አዲስአበባ: 1975

- በ20ኛው ክፍለ ኮመን የነበረ እርማያዣን ታሪክዎች
የሚያሳይ ማስረጃዎች ተገኘ::
- የነበረ እርማያዣ ትክክል የነበረውና በመዕከሩ ወሰጥ 21
ንዑስ የተጠቀሰው የበረክיה የሚሆትም ቅርጽ 1975
በኢትዮጵያ ተገኘ::
- ይህ የበረክיהንና የእርማያዣን ታሪክዎች እንዲሁም
የዘግበውን ታማኝነት ይመስክራል::

□ ገዳליה የካል

(Bulla of Gedaliah and Jehucal)

አዲስአበባ: 2008 እና 2005

- በአ.ር. 38:1 ላይ እርማያሁን የወሂን ገዳለ ወሰጥ
ከጠልት 4 ስምቶች ወሰጥ የእስቴር ለደ ንድፈያ እና
የሰለምያ ለደ የካል የሚሆኑም ቁርምቶች በአ.የኔሳለም
ተገኘተዋል::
- ይህም የእርማያሁን ታረክዎችና የዘግበውን ታማኝነት
ይመስክራል::

□ አለፋንተን ፖሮ

(Elephantine Papyri)

ገብጽ: h500 ፭.፭ ፕሮ፱ ፭፻፲፪

- h500 ፭.፭ ፕሮ፱ የተዘጋጀና አለፋንተን በምትባል
ደረሰት በሚገኘ አይሁዳቸው የተዘሩ ተንታዊ ቁዕቃዎች
ስብሰብ ነው::
- አለፋንተን ፖሮ እንደሚያሳው የዲንኤል አረማይከ፡
ግራኝ የፌርሰ ቀለት h500-400 ፭.፭ ወይም ከዘመ በፈት
በነበሩት ሰነድቸው ላይ እንደሚገኘ ነው::
- ደንኤል የበጀ ህገር ቀለት የተጠቀሙው መጽሐፍ በ168
፭.፭ ስለተዘሩ ነው የሚለውን ፍሳሽ ወደፊት ያደርገዋል::

▣ የኩብኖስ ስለንደር

(The Nabonidus Cylinder)

አረቁ: 1854: ፊ.ኤ.ተልር

- የዲንበል መጽሐፍ ፍጻድስት በልጥቦር የሚባል ወንድ ላይ
አለው የሚለው ስህተት መሆኑን በዘመኑ ያተቻሉ::
- ይህን እንደ በንግድ እነዚ ፍጻድስት ስላም በመባል
የሚታወቂት አራት ተመሳሳይ የገዢ ካጥሰለውን በፍጻድስት
በተመቀበለ ግንባታ ሥራ ላይ ተገኘተዋል:: በዘመኑ ተቀብ
ለይ ጽጾው ለረስጥና "የልበ ኮር የሆነው የበከር ላይ
በልጥቦር" በማለት የቆለየው ተለዋ ተቀርቡ ይገኘል::
- የፍጻድስት ስላም የብልጥቦርን ተረክዋነት
ያረጋግጣል::

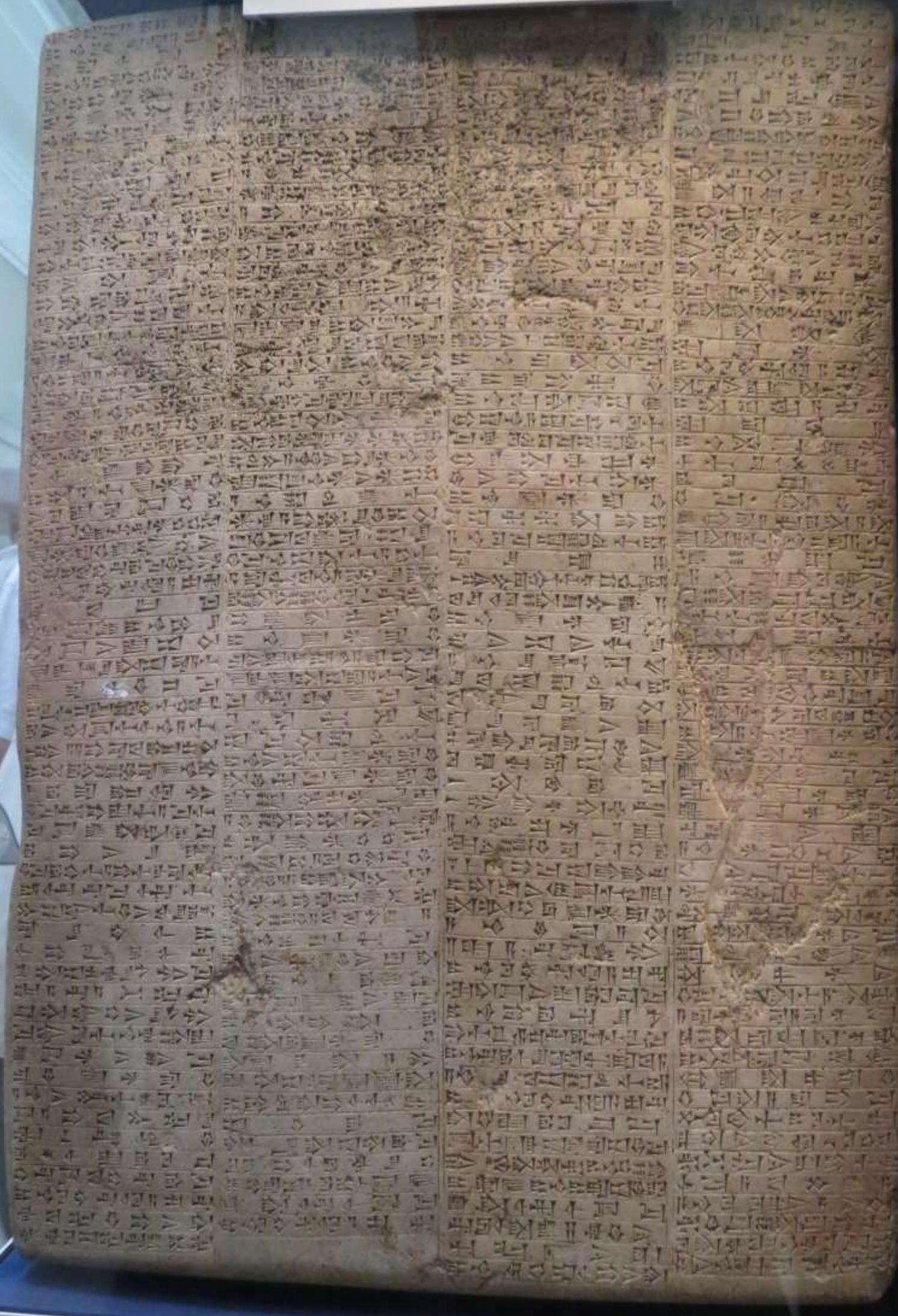
□ አስተ ገንዘብ ፈዴስ

አንስትራክሽን

(The East India House Inscription)

ገንዘብ: 1801: ህርድና ደንብ

- በ1801 ዓ.ም 621 የባንለውያንን የከፍኔርም ዘመኑ
የያዝ የደንጋይ ዘላቻ በባንለውያን ተገኘ፡ ይህ ዘመኑ ገንዘብ
በተ መቆዳለችን ስላገኗበትና ስላመገበት ሆኖታ፡ ስላ
መከላከል ከተማ ቁጥር፡ ስላ ቤተ መንግሥቱና ስላ ዕዱ
ደንቅ በርቃቻ ነርሱ ከገባ ይሰጣል፡
- ይህ ግኝት ዓ.ን. 4:30 ላይ እንደገለዥው ፍጥረናየር
በባንለውያን ላይ ከፍተኛ የሞንጂታ ሲሆን እንደሰራ ያሳያል፡፡

□ አለፋንተን ፖሮ

(Elephantine Papyri)

በ407 ዓ.ም ፭፻፲፬

- በዲርሻ ወደ ከመን፣ አይሁዳች ቁርቆዎን ባትአስ
መንበት ይችላ ከንድ እንዲያስፈልጊው ስማኑት፡
"ቤቶችን ይሰጣል የሚያስተኞው ከሆነ ቤት መቅረቢን እንደገና
ለመንበት ያሳቦች፡... የየሁ (የሁዋ) አጥልካ ቤት
መቅረቢን ቤተመለከት ከእኔት ይሰናበ ይለከላቸው"
- ይህ ፖሮ በዕዝራ ከመን (ዕዝራ 5,6) ወደ አየሩስሌም
የተመለከ ማዘተኛች ያቀረበትን ተያቄና የፍርሰ ነገሱት
የግንባታ ወጪ እንደደንብ ያሳያል ::

□ የΦርስ ስለንደር

(The Cyrus Cylinder)

አራቁ: 1879: ዓውድ ቅጠ

- በ1879 የተገኘው የΦርስ ስለንደር ሌይ ቅርስ "ወደ
ቅድስቶችው የመለሰከት አማልከት ሆኖ... ለቃም
እናመን ይጠረቀልኝ፣ መልከም ስራውንም
ይመለከተልኝ..." ሲሆ እናገኘለን::
- ይህ ማኝት ቅርስ የሚረከቻውን ህዝቦች መመለከትና አዋጅ
ከ 2 ኮፍ 36:23 እና ዕዘ. 1:2–4፣ 6:2–5 ያለው·
ተመሳሳይት መጽሐፍቱ ታማኝ እንደሆነ ያመለከታል::
(ስለንደሩ ሲሆ እይሁዳ ህዝብ በስም ባይጠቀስም)

❑ የዚንቶስ ዓጥል

(The Xanthos Pillar)

ተርከ: 1973: ፊርማው አጭሩለሁበታቸው

- በ1973 በግብርና፡ በልቀደም በአረማይና በተቀረሪ ያደረገ
ዓጥል መልካ ለሁለት አማልካት የሚሆን ቤት መቅረብ
አዋጅ በዕስኬ ተገኘ፡ በላይም ካነቸ ቤት መቅረብ
ለመንበት ፈቃድ እንዳሰጣችው መጠየችውን፡ ቤት
መቅረቡን ለማስጠበቅ የተደረገኝትን አግኩታቸውን ተያያዙ
ማስጠናቀቃውን በዘርዝር ያሳቀምባል፡፡
- በዚህ መሰረት ይናገሩ ላይ የሚገኘው አዋጅ በጀት 6
ለይ ከተገኘው የንግድ ተወካዎች ጋር ያለው ተመሳሳይነት
የመጽሐፈ ዕዝራን ተማኅነት ያሳያል፡፡

□ የመት ባሕር ጥቂልሎች

(Dead Sea Scrolls)

ቀሰት ቀን: 1946-56

- የመት ባሕር ጥቂልሎች በኤስና ማንበረሰብ አበላት
ከ200 ዓ.ም እስከ 68 ዓ.ም. የተዘጋጀ ሲሆን
በዕለታዊ በአረማይና በግብርና የተዘጋጀ 1,100
የብርና ድካርድ ሲገለብ ፍቃው::
- ከእነዚህ ወሰጥ ከ230+ የሚሆኑት በዕለታዊ መጽሐፍ
ቅዳሚ ወሰጥ የሚገኘ መጽሐፍዎች፣ የቀኑት 400+
የአዋጅና የአሰጣጥና ድካርድን እንዲሁም 200+ ደግሞ
የከተማናን ማህበረሰብ ደንብ የሚገልጻ ድሁር ፍቃው::

